

Gespreksverslag tweede dialoogsessie ethisch handelingskader, d.d. 14 oktober 2024

Afdeling

Dienst Bestuurszaken

Datum

5 november 2024

Op maandag 14 oktober spraken studenten, docenten, medewerkers en bestuurders van de Haagse Hogeschool, onder leiding van Andrew Makkinga, voor een tweede keer met elkaar over de ethische overwegingen bij het beoordelen van externe samenwerkingsverbanden. Het doel van deze tweede dialoogsessie was om vanuit verschillende perspectieven een gesprek te voeren over hoe de toetsing van het aangaan van externe samenwerkingen op dit moment plaatsvindt en hoe deze door de Haagse Hogeschool gemeenschap wordt ervaren. Aan de hand van praktijkvoorbeelden uit de belevingswereld van De Haagse Hogeschool, liepen de deelnemers gezamenlijk het besluitvormingsproces door. Dit hielp bij het inzichtelijk maken van welke overwegingen op dit moment leidend zijn bij het aangaan en toetsen van externe samenwerkingen.

Na het inzichtelijk maken van het huidige besluitvormingsproces werd er door de aanwezigen vervolgens gereflecteerd op de aandachtspunten en discussiepunten die belangrijk zijn voor het voeren van constructieve gesprekken over ethische overwegingen bij samenwerkingen binnen de hogeschool en daarbuiten. Hiervoor is het ethisch handelingskader opgesteld. Lector Filosofie en Beroepspraktijk Chris Detweiler merkte daarover op: "Het lijkt verleidelijk om een kant-en-klare lijst met regels te hebben voor het nemen van beslissingen. Op die manier leg je de ethische afwegingen buiten jezelf en besteed je die uit aan een beslisboom. Hoewel de gesprekken soms ongemakkelijk kunnen zijn vanwege de uiteenlopende perspectieven, zijn ze vaak juist boeiend. Je wordt gedwongen je eigen standpunten te verduidelijken en die van anderen te erkennen. Ook moet je beseffen dat consensus niet altijd haalbaar is. Twijfel kan daarbij een signaal zijn dat er iets van belang speelt, wat vraagt om verder onderzoek."

Hoe komen samenwerkingen tot stand?

Samen werd vastgesteld dat De Haagse Hogeschool momenteel op verschillende manieren samen met externe partners, zowel formeel via langdurige contracten als informeel via gastcolleges en tijdelijke projecten. Formele samenwerkingen worden vaak vastgelegd en door het CvB of een directeur ondertekend, terwijl informele samenwerkingen flexibel blijven en minder documentatie vereisen. De besluitvorming over deze samenwerkingen varieert per niveau; grote samenwerkingen worden op bestuursniveau beoordeeld, terwijl vakgerichte projecten onder de verantwoordelijkheid van docenten en onderzoekers vallen. Om een samenwerking aan te gaan, moeten de partners zicht committeren aan de missie en uitgangspunten van de Haagse Hogeschool. Deze richt zich op het opleiden van wereldburgers met maatschappelijke impact, en partners moeten bijdragen aan de ontwikkeling van studenten en medewerkers in lijn met de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de instelling. Strategische en belangrijke samenwerkingen worden ook geëvalueerd om na te gaan of ze nog in lijn zijn met de doelen van de hogeschool en of partners zich aan de overeengekomen normen en waarden houden.

Waar moet een beoordelingskader voor samenwerkingen aan voldoen?

Er werd gepleit voor een proactieve aanpak waarbij het bestaande beoordelingskader, dat nu al oog heeft voor ethische en juridische aspecten, verduidelijkt moet worden. De complexiteit van het beoordelen van samenwerkingen, werd breed erkend. De inhoud van de samenwerking en het profiel van de samenwerkingspartner werden door de meeste aanwezigen bevestigd als de belangrijkste factoren om een samenwerking op te beoordelen. Maar deze aspecten dienen wel gezamenlijk te worden beoordeeld binnen de bredere context waarin de samenwerking plaatsvindt.

Deelnemers wezen op de noodzaak om de intensiteit, duur en omvang van samenwerkingen mee te nemen in de afweging. Er werd een voorstel gedaan om de gemaakte keuzes, zowel voor als tegen bepaalde samenwerkingen, duidelijker te communiceren. Dit niet alleen om transparantie te bevorderen,

maar ook om studenten en medewerkers houvast te bieden bij het vormen van hun eigen mening. Op lange termijn draagt dit bij aan het verminderen van onzekerheden rond samenwerkingen en creëert het een basis waarop de instelling kan terugvallen.

Wie moet betrokken worden bij de beoordeling van samenwerkingen?

Het idee dat de dialoog zelf misschien wel belangrijker is dan de uiteindelijke uitkomst, werd breed gedragen. Door vaker met elkaar in gesprek te gaan, krijg je meer duidelijkheid over de gemeenschappelijke waarden van de instelling. Dit helpt om deze waarden te versterken en eventuele veranderingen in de gemeenschap tijdig te signaleren. Bij twijfels over samenwerkingen wordt het huidige proces, met name door studenten, als ondoorzichtig ervaren, waardoor onduidelijk is waar, wanneer en door wie beslissingen worden genomen. Het is belangrijk om het proces van totstandkoming van samenwerkingen transparant en toegankelijk te documenteren. Zodat de hele Haagse Hogeschool gemeenschap hier goed inzicht in heeft en duidelijk is waar mensen terecht kunnen met vragen of zorgen. Studenten en medewerkers willen graag een actieve rol, waarbij iedereen binnen de instelling een vorm van inzicht krijgt in de besluitvorming rond samenwerkingen.

Hoe wordt een samenwerking gemonitord en geëvalueerd?

Er werd benadrukt dat een beoordelingskader niet alleen nuttig moet zijn voor het aangaan van nieuwe samenwerkingen, maar ook voor het evalueren en monitoren van bestaande partnerschappen. Gezien de voortdurende veranderingen in de wereld en binnen de onderwijsinstelling, vonden enkele aanwezigen dat samenwerkingen periodiek moeten kunnen worden bekeken. Daarbij moet duidelijk zijn of bij twijfel actie wordt ondernomen, bijvoorbeeld door het gesprek aan te gaan met de organisatie in kwestie. Ook moet het mogelijk kunnen zijn om een samenwerking tussentijds te beëindigen. Nu is nog niet genoeg duidelijk of De Haagse zo'n 'exit-strategie' heeft.

Er was begrip voor het feit dat het niet praktisch en haalbaar is om elke samenwerking continu te monitoren, suggesties waren om steekproefsgewijs te evalueren en te reageren op signalen vanuit de gemeenschap. Dit biedt ruimte om snel in te grijpen wanneer nodig, zonder de werklast te verzwaren.

Rode lijnen en rode vlaggen

Enkele deelnemers stelden voor om expliciet bepaalde industrieën of bedrijven, zoals de wapenindustrie of organisaties die betrokken zijn bij schendingen van internationale mensenrechten, uit te sluiten van externe samenwerkingen. Dit zou als een rode lijn kunnen worden vastgelegd in het ethische kader van de instelling. Tegelijk zijn er wel situaties waarin deze grenzen onduidelijk zijn. Als voorbeeld werd een cyber beveiligingsbedrijf dat ook actief is in de defensie-industrie genoemd.

In plaats van 'rode lijnen' werd geopperd om te werken met 'rode vlaggen'. Rode vlaggen zijn waarschuwingssignalen die aanleiding geven tot verder onderzoek, maar niet direct tot uitsluiting of beëindiging van een samenwerking. Dit kan bijvoorbeeld een rapport zijn dat een potentiële partner verdacht wordt van corruptie of betrokken is bij een controversieel politiek conflict. In tegenstelling tot een rode lijn, die een harde grens vormt, vraagt een rode vlag om evaluatie en mogelijk nader onderzoek. Deze gedachtegang verder uitwerken werd door de aanwezigen als interessant en kansrijk beoordeeld.

Afsluiting dialoogsessie

Elisabeth Minnemann sloot de sessie af met een reflectie: "Als overheid gefinancierde instelling volgen we vaak overheidsrichtlijnen, maar ik hoor vandaag en begrijp de wens om in sommige gevallen zelf verder te gaan. Dit roept de vraag op hoe ver een kennisinstelling mag afwijken. We kunnen niet neutraal zijn, maar we moeten ernaar streven onpartijdig en ongebonden te zijn. We moeten in gesprek blijven met de wereld, ook met partners waarmee we het oneens zijn, zolang er duidelijke grenzen zijn. Nadenken over die grenzen vind ik een interessante en relevante exercitie die we in de toekomst zullen doorzetten."